Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 11

NOVEMBER 2019

BESIGHEIDSTUDIES V1

PUNTE: **150**

TYD: **2 uur**

* I B U S T A 1 *

Hierdie vraestel bestaan uit 10 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur voordat die vrae beantwoord word.

1. Hierdie vraestel bestaan uit DRIE afdelings en dek TWEE van die hoofonderwerpe.

   AFDELING A: VERPLIGTEND
   AFDELING B: Bestaan uit DRIE vrae
   Beantwoord enige TWEE van die drie vrae in hierdie afdeling.
   AFDELING C: Bestaan uit TWEE vrae
   Beantwoord enige EEN van die twee vrae in hierdie afdeling.

2. Lees die instruksies vir elke vraag aandagtig deur en neem deeglik kennis van wat vereis word.

   Let wel dat SLEGS die eerste TWEE vrae in AFDELING B en die EERSTE vraag in AFDELING C nagesien sal word.

3. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is. GEEN punte sal toegeken word vir antwoorde wat verkeerd genommer is NIE.

4. Behalwe waar ander instruksies gegee word, moet antwoorde in volsinne wees.

5. Gebruik die puntetoekenning en aard van elke vraag om die lengte en diepte van ŉ antwoord te bepaal.

6. Gebruik die tabel hieronder as ŉ gids vir punte- en tydtoekenning wanneer elke vraag beantwoord word.

AFDELING	VRAAG	PUNTE	TYD (minute)
A: Objektiewe tipe vrae VERPLIGTEND	**1**	**30**	**30**
B: DRIE direkte/indirekte tipe vrae KEUSE: Beantwoord enige TWEE.	**2**	**40**	**30**
	3	**40**	**30**
	4	**40**	**30**
C: TWEE opsteltipe vrae KEUSE: Beantwoord enige EEN.	**5**	**40**	**30**
	6	**40**	**30**
TOTAAL		**150**	**120**

7. Begin die antwoord op ELKE vraag op ŉ nuwe bladsy, bv. VRAAG 1 – nuwe bladsy, VRAAG 2 – nuwe bladsy ens.

8. Jy mag ŉ nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.

9. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A (VERPLIGTEND)

VRAAG 1

1.1 Verskeie opsies word as moontlike antwoorde vir die volgende vrae gegee. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A–D) langs die vraagnommer (1.1.1–1.1.5) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 1.1.6 D.

1.1.1 Top Teikens se werkers het aan 'n … deelgeneem toe hulle gesamentlik geweier het om te werk.

A uitsluiting
B betoging/protesoptog
C staking
D sloerstaking

1.1.2 Geld Vinders bied klein lenings aan mense wat nie krediet by banke kan kry nie. Dit is 'n voorbeeld van 'n uitdaging van die … omgewing.

A mark-
B makro-
C mikro-
D primêre

1.1.3 Gesonde Lekkers gebruik … prysbepaling toe hulle 'n nuwe sjokoladestafie van stapel gestuur het teen 'n prys laer as 'n soortgelyke sjokoladestafie wat reeds op die mark is.

A penetrasie-
B mededingende-
C diskonto/afslag-
D gedifferensieerde

1.1.4 Gugu Sakke produseer 3 500 sakke teen 'n totale koste van R259 000. Indien hulle 40% wins op kosprys wil maak, sal hulle die sakke teen … per sak moet verkoop.

A R74,00
B R103,60
C R29,60
D R52,86

1.1.5 Hierdie Wet laat nie vir Futa Kosse toe om toetse en eksamens uit te voer tydens die seleksieproses nie, indien dié diskrimineer teen kandidate op grond van ras, geslag of kultuur:

A Wet op Basiese Diensvoorwaardes (WBD), 1997 (Wet 75 van 1997)
B Wet op Arbeidsverhoudinge (WAV), 1995 (Wet 66 van 1995)
C Wet op Gelyke Indiensneming (WGI), 1998 (Wet 55 van 1998)
D Wet op Vergoeding vir Beroepsbeserings en -siektes ('COIDA'), 1997 (Wet 61 van 1997) (5 x 2) (10)

1.2 Voltooi die volgende stellings deur die woord(e) in die lys hieronder te gebruik. Skryf slegs die woord(e) langs die vraagnommer (1.2.1–1.2.5) in die ANTWOORDEBOEK neer.

netwerkvorming; menslike; strategiese bondgenoot; natuurlike; primêre; standaardisering; reguleerder; magsverhoudinge; gradering; oorhoofse

1.2.1 Mega Myne gaan sluit as gevolg van die uitputting van … hulpbronne.

1.2.2 Die proses om 'n voordelige verhouding met ander sakelui en kliënte te vestig, staan as … bekend.

1.2.3 Die SABS as 'n … bevorder standaardisasie in die handel en nywerheid.

1.2.4 Die maandelikse huur wat deur Skoen Wêreld betaal word maak deel uit van hul … kostes.

1.2.5 Leto Vervaardigers gebruik die proses van … om identiese produkte met die gebruik van masjinerie te vervaardig. (5 x 2) (10)

1.3 Kies ŉ beskrywing uit KOLOM B wat by ŉ term in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A–J) langs die vraagnommer (1.3.1–1.3.5) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 1.3.6 K.

KOLOM A	KOLOM B
1.3.1 Storting	A die proses van beskendstelling van nuwe werknemers aan die besigheid en sy verwante aspekte
1.3.2 Arbeidsbeperking	B afbreek van die internationale hindernisse om handel te dryf en die beweging van goedere en dienste te bevorder om ŉ globale ekonomie te skep
1.3.3 Stukwerk	C die manier waarop die materiaal moet beweeg van een punt na die volgende totdat die finale produk voltooi is
1.3.4 Skedulering	D ŉ land voer onwettige goedere uit na ŉ ander land
1.3.5 Induksie	E betaal werkers vir die hoeveelheid ure wat hulle werk
	F die regerings-inisiatief wat dit moeilik maak om vaardighede internasionaal in te voer, maar besighede eerder aanmoedig om iemand plaaslik aan te stel
	G die proses waardeur ŉ nuwe werknemer in ŉ vakante posisie geplaas word
	H bereken die vereiste tyd om elke aktiwiteit uit te voer en teen wanneer die proses voltooi moet wees
	I betaal werkers vir die aantal produkte/items wat hulle vervaardig
	J ŉ vervaardiger in een land voer goedere uit na ŉ ander land teen ŉ prys wat heelwat laer is as die prys wat dit in sy tuismark vra

(5 x 2) (10)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B

Beantwoord ENIGE TWEE vrae in hierdie afdeling.

LET WEL: Dui die VRAAGNOMMER van elke vraag wat jy kies, duidelik aan. Die antwoord op ELKE vraag moet boaan 'n nuwe bladsy begin, bv. VRAAG 2 op 'n NUWE bladsy, VRAAG 3 op 'n NUWE bladsy ens.

VRAAG 2: BESIGHEIDSOMGEWINGS

2.1 Noem DRIE soorte besigheidsektore. (3)

2.2 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

JOE SUPERMARK (JS)

Joe Supermark het 'n bestuurder in diens geneem wat 'n gebrek aan bestuursvaardighede het. Die verhoging in die minimum lone van werkers wat deur wetgewing afgedwing word, maak dit ook moeilik om 'n wins te maak. Onlangs het 'n nuwe 24-uur supermark oorkant die straat van Joe Supermark oopgemaak.

Gebruik die tabel hieronder as 'n riglyn om die vrae wat volg te beantwoord.

UITDAGINGS (2.2.1)	BESIGHEIDS-OMGEWINGS	MATE VAN BEHEER (2.2.2)
	Mikro	
	Mark	
	Makro	

2.2.1 Haal EEN uitdaging in elke besigheidsomgewing wat JS moet hanteer uit die scenario hierbo aan. (3)

2.2.2 Noem die mate van beheer wat JS oor ELKE besigheidsomgewing het. (3)

2.3 Verduidelik die impak van stakings as 'n sosio-ekonomiese kwessie op besighede. (6)

2.4 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

UITKYK MYNE

Uitkyk Myne spesialiseer in die ontginning van goud. Die mynwerkers behoort almal aan ŉ vakbond. Die vakbond ontmoet gereeld met die bestuur van die myn in ŉ poging om die werksomstandighede van die werkers te verbeter.

Die vakbond verskaf ook wetlike en finansiële advies aan hul lede. Onlangs het die vakbond die regering se besluit beïnvloed om die veilige gebruik van plofstowwe in myne te verseker.

2.4.1 Haal DRIE funksies van ŉ vakbond uit die scenario hierbo aan. (3)

2.4.2 Beskryf in breë trekke ander funksies van ŉ vakbond. (6)

2.5 Verduidelik die doel van die Wet op Arbeidsverhoudinge (WAV) 1995 (Wet 66 van 1995). (6)

2.6 Bespreek maniere waarop besighede werkloosheid as ŉ sosio-ekonomiese kwessie kan hanteer. (4)

2.7 Stel maniere voor waarop ŉ besigheid homself van sy mededingers kan onderskei. (6)

[40]

VRAAG 3: BESIGHEIDSBEDRYWIGHEDE

3.1 Noem die DRIE kategorieë van verbruikersgoedere. (3)

3.2 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

HELDER BESKUITJIES (HB)

Helder Beskuitjies verkoop verskillende soorte beskuitjies. Hulle beskuitjies word verpak in lugdigte houers wat ook gebruik kan word om ander items te stoor wanneer die beskuitjies op is. Onlangs het Helder Beskuitjies ook lekkers en beskuitjies saam verpak en as 'n spesiale aanbieding verkoop.

3.2.1 Identifeer die TWEE soorte verpakking wat deur Helder Beskuitjies gebruik word. Motiveer jou antwoord deur uit die scenario hierbo aan te haal. (6)

Gebruik die tabel hieronder as 'n riglyn om VRAAG 3.2.1 te beantwoord.

SOORT VERPAKKING	MOTIVERING
1.	
2.	

3.2.2 Verduidelik die doel van verpakking van produkte. (6)

3.3 Bespreek maniere waarop Suid-Afrikaanse besighede 'n buitelandse mark kan betree. (6)

3.4 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

KASTE VIR AFRIKA

Kaste vir Afrika spesialiseer in die maak van ingeboude kaste. Hulle maak die kaste volgens die presiese spesifikasies van 'n spesifieke kliënt.

3.4.1 Identifiseer die produksiestelsel wat deur Kaste vir Afrika gebruik word. Motiveer jou antwoord deur aan te haal uit die scenario hierbo. (3)

3.4.2 Verduidelik die nadele van die produksiestelsel, wat in VRAAG 3.4.1 geïdentifiseer is, op besighede. (6)

3.5 Beskryf totale gehaltebestuur (TGB/'TQM') as deel van gehaltebestuursisteme. (4)

3.6 Gee besighede raad oor die aspekte wat tydens produksiebeheer oorweeg moet word. (6)

[40]

VRAAG 4: DIVERSE ONDERWERPE

BESIGHEIDSOMGEWINGS

4.1 Identifiseer moonlike oplossings vir Deftige Voete om rowery ('piracy') te hanteer in elke stelling hieronder:

4.1.1 Deftige Voete gebruik 'n spesiale simbool van twee voete met vlerke om kliënte in staat te stel om hulle skoene te identifiseer.

4.1.2 Deftige Voete het hul uitvinding om die hoogte van hul hakke van hul skoene te verander deur slegs verskillende lengtes hakke aan te knip geregistreer. (4)

4.2 Verduidelik voordele van besighede wat betrokke in die makro-omgewing is. (6)

4.3 Bespreek hoe kontemporêre wetgewing besigheidsbedrywighede kan affekteer. (4)

4.4 Beveel maniere aan waarop besighede in die makro-omgewing betrokke kan wees. (6)

BESIGHEIDSBEDRYWIGHEDE

4.5 Noem DRIE werknemervoordele. (3)

4.6 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

ELITE SWEETPAKKE
Elite Sweetpakke verkoop sweetpakke in Oos-Londen. Hulle plaas altyd 'n advertensie in die plaaslike koerant om hul weeklikse spesiale aanbiedings te adverteer. Onlangs het hulle ook 'n foto in die koerant gehad van die plaaslike sokkerspan se sweetpakke wat hulle borg.

4.6.1 Identifiseer TWEE komponente van die bemarkingskommunikasie /promosie-beleid wat deur Elite Sweetpakke gebruik word. (4)

4.6.2 Noem enige ander EEN komponent van die bemarkings-kommuniksie/promosie-beleid wat deur Elite Sweetpakke gebruik kan word. (1)

4.7 Verduidelik die nadele van elektroniese bemarking vir besighede. (4)

4.8 Brei uit oor die betekenis van *gehaltebeheer* as 'n gehaltekonsep. (4)

4.9 Beveel voorkomingsmaatreëls aan wat besighede behoort te neem wanneer masjinerie tydens die produksieproses gebruik word. (4)
[40]

TOTAAL AFDELING B: 80

AFDELING C

Beantwoord EEN vraag in hierdie afdeling.

LET WEL: Dui die VRAAGNOMMER van elke vraag wat jy kies, duidelik aan. Die antwoord op ELKE vraag moet boaan 'n nuwe bladsy begin, bv. VRAAG 5 op 'n NUWE bladsy of VRAAG 6 op 'n NUWE bladsy.

VRAAG 5: BESIGHEIDSOMGEWINGS

Besighede moet voortdurend aanpas by die uitdagings van die mikro-, mark- en makro-besigheidsomgewings. Invloedwerwing en magsverhoudinge kan deur besighede gebruik word om by die uitdagings aan te pas.

Skryf 'n opstel waarin jy die volgende aspekte aanspreek:

- Verduidelik VIER maniere waarop besighede kan aanpas by uitdagings in die makro-omgewing
- Bespreek DRIE soorte invloedwerwing
- Beskryf maniere waarop besighede magsverhoudinge kan vorm
- Stel maniere voor waarop besighede 'n direkte invloed op die omgewing kan hê **[40]**

VRAAG 6: BESIGHEIDSBEDRYWIGHEDE

KRISTAL KONSTRUKSIE (KK)
Kristal Konstruksie het interne en eksterne werwing gebruik voordat hulle onderhoude gevoer het met drie kandidate wat op die kortlys geplaas is tydens die seleksieproses. Die bestuur sal ook 'n indiensnemingskontrak vir die verkose kandidaat moet voorberei.

As 'n menslike hulpbronne konsultant, skryf 'n opstel oor die volgende aspekte:

- Onderskei tussen interne en eksterne werwing; sluit in 'n voorbeeld van elke tipe werwing
- Verduidelik die seleksieproses
- Gee Kristal Konstruksie raad oor die rol van die onderhoudvoerder tydens die onderhoud
- Beveel Kristal Konstruksie aan oor die aspekte wat in die indiensnemingskontrak van die gekose kandidaat ingesluit moet wees **[40]**

TOTAAL AFDELING C: 40
GROOTTOTAAL: 150

Kopiereg voorbehou